

Perspektiva

---

7. Konstrukce perspektiv v praxi

In: Emil Kraemer (author): Perspektiva. (Czech). Praha: Přírodovědecké nakladatelství, 1951. pp. 79–85.

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/402931>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

7. KONSTRUKCE PERSPEKTIV V PRAXI

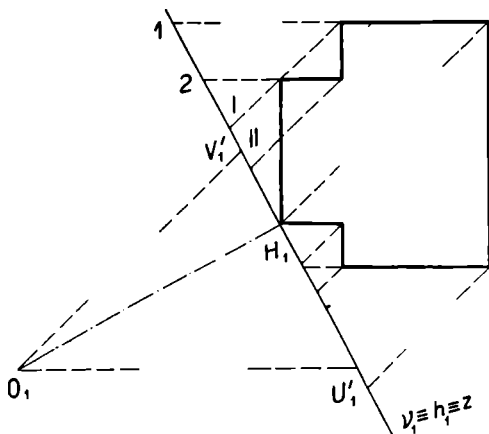
V praxi se obvykle kombinuje přímá metoda s methodou průsečnou. Postupujeme přitom tak, že ve zmenšeném měřítku narýsuje půdorys a nárys objektu, zvolíme perspektivní průmětnu (jejím půdorysem v půdoryse objektu) i oko a sestrojíme půdorys hlavního bodu, úběžníky, stopníky a (je-li to třeba) dělicí body význačných přímek tělesa. Tím se rozdělí horizontála i základnice; toto dělení přeneseme v libovolném zvětšení do perspektivního obrazu a tak získáme nejdůležitější body perspektivního obrazu. Přitom se snažíme volit průmětnu a střed promítání tak, aby aspoň úběžník jednoho, pro obraz důležitého směru, byl v nákrese.

V perspektivním obraze užijeme všech přenesených (dostupných) stopníků a úběžníků; při další konstrukci potom používáme method volné perspektivy (odst. 5). Výhoda tohoto postupu je v tom, že můžeme zvolit polohu průmětny a oka tak, abychom získali takový pohled, jaký potřebujeme; přitom můžeme využít i všech method volné perspektivy.

Ukážeme si postup na příkladě. Protože vynášení výšek je v perspektivě velmi jednoduché (viz 3. základní úlohu, odst. 5), omezíme se na konstrukci perspektivy útvaru ležícího ve vodorovné rovině.

Úloha. Sestrojte perspektivu daného půdorysu ležícího v základní rovině.

Narýsujeme daný půdorys (obr. 42), zvolíme průmětnu ν a půdorys O_1 oka O . Potom sestrojíme stopníky $I, 2, 3, 4$ čtyř rovnoběžných příemek daného půdorysu (v obr. 42 jsou označeny jen body I a 2) a půdorys U_1 jejich úběžníku U . Protože úběžník směru druhých rovnoběžek půdorysu je

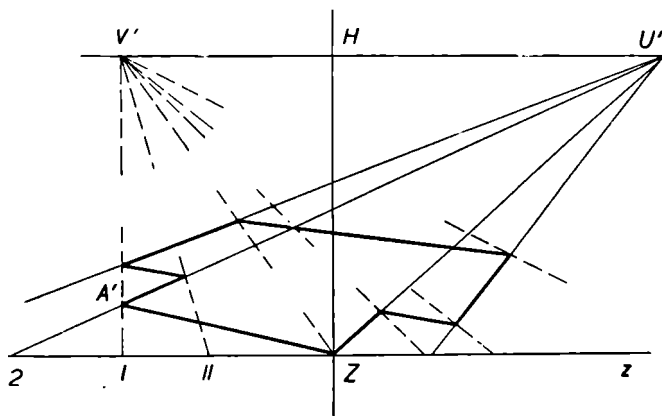

Obr. 42.

nedostupný, sestrojíme všemi vrcholy půdorysu jiné rovnoběžky (tak, aby jejich úběžník byl dostupný), určíme jejich stopníky I, II, III, IV, V (v obr. 42 jsou zase označeny jen dva z nich) a půdorys V_1' jejich úběžníku.

Podle velikosti nákresny, na kterou rýsujeme perspektivní obraz, si zvolíme vhodné zvětšení tohoto obrazu (v obr. 43 jsme provedli zvětšení v poměru $1 : 2$), zvolíme výšku oka, narýsujeme základnici, horizontálu, zvolíme hlavní bod H a určíme na základnici základní bod Z . Potom přeneseme

z obr. 42 do obr. 43 úběžníky U, V' ($\overline{HU} = 2\overline{H\dot{U}}_1$, $\overline{HV'} = 2\overline{H\dot{V}}_1'$) a stopníky použitých přímek (na př. $\overline{ZI} = 2\overline{H_1I}$). Obrazy rovnoběžek jedné osovy jsou spojnice bodů $1, 2, \dots$ s úběžníkem U , obrazy přímek druhé osovy spojují body $I, II, \dots$ s úběžníkem V' . Průsečíky příslušných přímek (které vidíme v půdoryse) se protínají v obrazech vrcholů

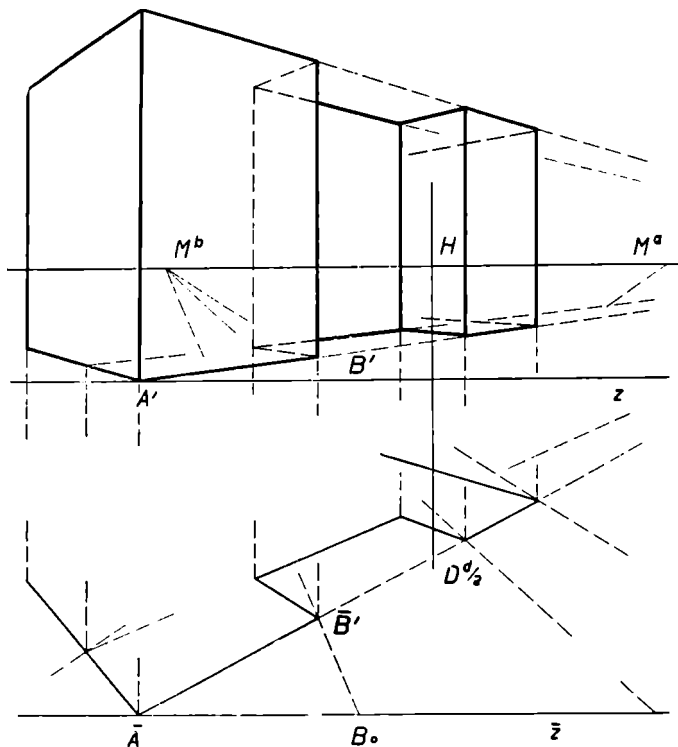
Obr. 43.

daného půdorysu. Tak na př. obraz A' bodu A je průsečík přímek $2U, IV'$, neboť také v půdoryse je bod A průsečíkem přímky procházející bodem 2 rovnoběžně k $O_1\dot{U}_1$ s přímkou proloženou bodem I rovnoběžně k přímce $O_1\dot{V}_1'$.

Je-li výška oka velmi malá, vychází perspektivní obraz půdorysu ležícího v základní rovině za průmětnou do úzkého pásu mezi horizontálou a základnicí. Obraz je potom velmi úzký a jeho konstrukce je značně nepřesná, neboť jeho přímky se protínají tak, že svírají velmi malé úhly. V tomto případě si pomáháme tím, že snížíme celý půdorys do roviny rovnoběžné se základní rovinou, sestrojíme perspektivu takto *sníženého půdorysu* a nad ním teprve sestrojíme per-

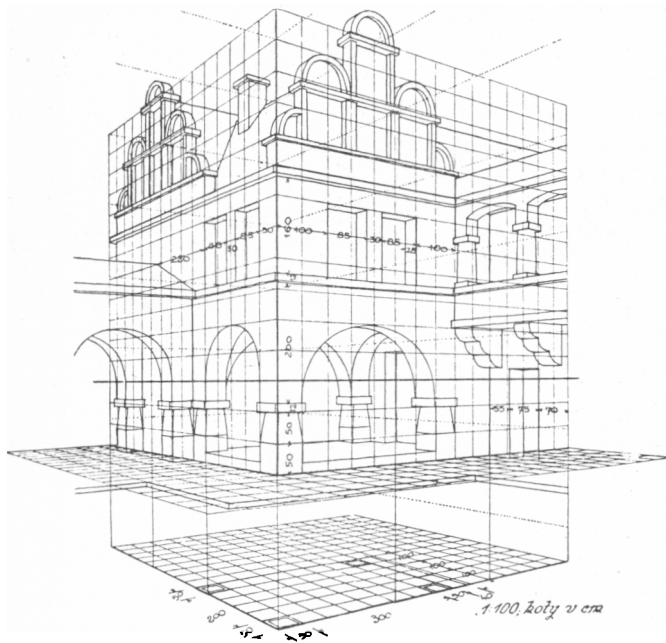
spektivu skutečného půdorysu (vynášením výšek podle 3. základní úlohy z odst. 5). Tohoto sníženého půdorysu se užívalo již v XVI. století a říkalo se mu sklepní půdorys. Můžeme ovšem také použít *půdorysu zvýšeného* (vzdušného), t. j. půdorysu vysunutého nad základní rovinu.

Snížením půdorysu přejde každá přímka do přímky s ní rovnoběžné, takže v perspektivě mají obě tyto přímky společný úběžník a tudíž také společný dělicí bod. Můžeme tedy při

Obr. 44.

použití sníženého půdorysu vynášet na danou přímku a danou délku tak, že provedeme (podle 5. základní úlohy z odst. 5) konstrukci ve sníženém půdoryse a potom výsledné body přeneseme svislými přímkami ze snížené přímky na přímku

Obr. 34

Obr. 45.

původní. Tohoto postupu bylo použito na př. v obr. 44, kde je sestrojena perspektiva průčelí divadla. V pomocném půdoryse (který není v knížce narýsován) byla zvolena průmět-na, oko, a byly sestrojeny úběžníky obou osnov vodorovných hran budovy; také byly v půdoryse sestrojeny dělicí body

M^a , M^o těchto dvou směrů. (Při této konstrukci můžeme použít po případě redukce distance.) Potom byly podle minulé úlohy přeneseny úběžníky a dělicí body do perspektivní nákresny (úběžníky jsou v obr. 44 mimo rámeček sazby) a pak byl sestrojen nejprve snížený půdorys o základnici $\bar{z} \parallel z$. Protože bod A leží na základnici z , leží snížený bod $\bar{A}$ na přímce $\bar{z}$; jeho spojnice s oběma úběžníky jsou snížené půdorysy dvou podstavných hran budovy.

Protože v obr. 44 vycházejí snížené stopníky dalších podstavných hran většinou dost daleko mimo nákresnu, použijeme ke konstrukci obrazů dalších vrcholů dělicích bodů M^b , M^a obou osnov rovnoběžek. Tak na př. na základnici $\bar{z}$ nanese se délka AB_0 , rovnou skutečné velikosti hrany AB (ovšem v příslušném poměru zvětšení), a sestrojíme podle 5. základní úlohy z odst. 5 snížený obraz $\bar{B}'$ bodu B . Konstrukce půdorysu v základní rovině (nad sníženým půdorysem) je z obrázku jasně patrná: nejdříve sestrojíme bod A' , potom obrazy z něho vycházejících hran a potom další vrcholy. Nakonec vyneseme výšky (nad půdorysem v základní rovině).

Poznámka. V praxi se také často používá t. zv. *síťové metody*, které se říká podle jejího původce, anglického architekta Robertse, R-methoda. Na stavitelských objektech se vyskytují nejčastěji roviny trojího zaměření: jedny jsou vodorovné, druhá dvě zaměření jsou svíslá a na sebe kolmá. Tři roviny, z nichž každá patří do jiného z těchto tří zaměření, se protínají ve třech přímkách x , y , z , které procházejí jedním bodem P . Naneseme-li od tohoto bodu P na každou z přímek x , y , z stejný počet stejných dílů a každým takto sestrojeným dělicím bodem proložíme rovnoběžky k druhým dvěma z přímek x , y , z , dostaneme v každé rovině čtvercovou síť. Sestrojíme-li perspektivní obraz těchto tří sítí, dostaneme *perspektivní síť (schema)*. Položíme-li na takovou síť průhledný papír, můžeme snadno na základě daných rozměrů těles narýsovat jeho perspektivní obraz. Ukázka takové sítě (s vkreslenou perspektivou) je na obr. 45.

Cvičení

24. Sestrojte perspektivu dlažby, která leží v základní rovině a je tvořena shodnými, pravidelnými šestiúhelníky. — Sestrojte si nejdříve půdorys dlažby, zvolte si průmětnu i oko a potom postupujte jako v první úloze tohoto odstavce.
25. Narýsujte si půdorys a nárys jednoduché budovy a sestrojte její perspektivní obraz.